

(Részlet egy készülő regényből)

Porverebek

Az út porából keletkeznek, a halott Csiga-Zsigát szállító hintó mögött. Annyira elszaporodnak (a hintó bejárja egész Erdélyt), hogy az országot a szomszédok hamarosan Verébvárnak csúfolják. A radnóti országgyűlésen rendeletbe adják, hogy minden jobbágy köteles évente hatvan verébfejet beadni a tized és a dézsma mellé, ám ennek dacára nem csillapul a verébcsiripelés.

A Bestiárium szerint a porverebek megjelenése után Sapré báró szürke hollója a legmélyebb depresszióba süllyedt, és soha nem tudott kikecmeregni belőle. Sapré viszont a madara miatt zuhant depresszióba. Utóbb azonban a bolognai tál segítségével, a holló véérébe mártva sikerült az ezüst gyurgyalagot életre keltenie, és végül megtalálta, akit erdőn s mezőn keresett: a halhatatlanság élő kelyhét, Vidrányi Xéniát.

Márton prof szerint Péchi Simon kancellár lefejezésének valódi oka nem az volt, hogy szombatosokat telepített a Fejedelem birtokaira, hanem hogy javasolta, foglalják a porverebet az ország címerébe.

Péchi Simon említése kisebb vitát kavart. Jó páran arra hajlanak, hogy hasznosabb lett volna, ha az egész ország áttér a szombatos hitre, és nem eszik többé disznót. Basinius prof nem érti, hogy kerül a disznó az érvelésbe.

A Bestiáriummal példálózik Andi prof:

- A Fejedelem egy ideig kedvelte a szombatosokat.
- Inkább fel kellett volna szabadítani a jobbágyokat – okosodik Basinius prof.
- Nem volt még mondata hozzá – mondja Andi prof.
- Miféle mondat?
- Amivel kimondta volna, hogy szabaduljanak fel.
- Jaj, rettenetes ez a mondatmániád. A mondatok a tettek salakja – összegez Basinius prof.

Erő Ernő prof nehezményezi, hogy Andi prof miként hivatkozhat a Bestiárium történelmi ismereteire.

– Ezzel dehonesztáld az igazi történelmi munkákat.

Majd előadja, hogy amikor életének egyik téves mozdulatával felütötte az inkriminált könyvet, pont ott nyílt ki, ahol a Fejedelem a himtagját mutatja.

– De hát nem fontos kérdés-e? – replikáz szapora beszéddel Andi prof. – Sokszor semmi más nem áll országos ügyek háttérében, mint egy elgyötört himtag, netán egy vízkóros herezacskó.

– Akkor sem engedhető meg a történelem elbulvárosítása.

Többen felkapják a fejüket e szóra. Mármint arra, hogy Erő Ernő prof ezt a szót vette aszterionajkára.

Basinius prof javasolja, beszéljenek a Fejedelem proffal, érdeklődjék meg tőle, fűtyije állapota valóban befolyásolta-e a hadjárataiban. Hallgatósága erre fintorogva elsomfordál, ugyanis köztudomású, hogy a Fejedelem prof itt a túlvilágon is folyton a fűtyijét mutatja, már ami megmaradt belőle. Más sem érdekli.

A Bestiárium két helyen is leírja, hogy a porverebek olyankor röppentek fel, amikor Kata Szidónia, az elhunyt Csiga-Zsiga özvegye buzogva könnyített magán. A megöntözött porból emelkedtek a magasba, végestelen végig a bebarangolt erdélyi utakon.

Jól mondja a Bestiárium, a történelmet a tettek salakja írja.

Szürke holló

A fehér hollónál már csak a szürke a ritkább. Egyetlen példánya ismeretes. Kovács Nagy Máté, zomboki falunagy, vagyis amolyan polgármester-féle, akit felettébb zavart az állat hangja, mérgezett dögökkel igyekezett elnémítani, de a holló nem nyúlt hozzájuk. Mire a falunagy azt terjesztette, hogy a Zombokok hegyén épült vár lakója, Sapré báró saját combjából táplálja az állatot.

A falubeliek generál Karaffának nevezték a madarat. Amikor a falu egéről eltűnik, fellélegeznek, ám utóbb, amikor helyét az ugató gyurgyalag foglalja el, a falunagy megbolondul.

Kémmadár lehetett, Sapré ugyanis olvasni tudott a madár viselkedéséből, röptéből, károgásából.

Postásként is használta, Domine Valentinével, lakájával e madár segítségével tartotta a kapcsolatot.

Basinius professzor javasolja, hogy kérdezzék meg a Báró proftól, mi a valóság az etetésről, jöllehet, a combját már nem vizsgálhatják meg.

Márton prof hevesen érvel emellett, hogy a szürke holló maga Domine Valentine, a báró lakája

- Sapré báróból csak egy van? – érdeklődik a Fejedelem prof. – Mert belőlem legalább három darab kering itt.
- Engem is feszélyez – szólal meg Csiga-Zsiga prof, az elaszott testű fejedelem –, hogy amikor Bethlen Gábor proffal beszélgetek, akkor arra kell gondolnom, hogy részben ő vagyok, másfelől pedig, különösen a meghalás módjában, tagadhatatlanul Báthori András proffal vagyok azonos. Nyéki Pál proftól meg a temetését oroztam el.
- Engem nem zavarnak az alakmásaim – jelenti ki határozottan Napóleon prof. – Legalább hétszázan vették itt fel az alakomat. Ha majd ezren leszek, pártot alapítok én is, és elfoglalom a Hójarétet.

- De vajon te vagy-e az igazi? – kérdezi a Fejedelem prof.
- Felesleges ezen vitatkozni – zárja le a vitát ellentmondást nem tűrően Selyem prof. Akiról melleleg Márton prof azt híreszteli, hogy más néven ugyan, de szereplője a Bestiáriumoknak.
- A Költő prof, aki halhatatlannak vélte magát, némi elégtételt szeretne venni a sorsán, ezért rímeket gyárt egész nap. Selyem profot is rímbe szedi, ami azonban annyira felháborítja a mű tárgyát, hogy messzire kergeti a rímfaragót.
- Kevesen tudnak a Hójaréten nevetni. Pedig a nevetés limlomnak számít, nem kobozzák el a hójaréti vámolásnál.
- Popa ezredes prof szert tett egy félig-meddig elkorhadt, féregrágtá fatörzsre, ezt nevezi ő Elővilágba Vivő Ladiknak. Sokan kételkedve méregetik, ám Popa ezredes biztosít mindenkit, sikerülni fog rendbehozni.
- Szerencsés fordulat – lelkenedik Basinius prof –, találtam néhány ittlakót, akik találkoztak a nagyokkal. Például Diogenésszel. Szinte hihetetlen, rá is kérdeztem többször is: „Diogenész, jól emlékszel, veled találkoztál?” „Igen, igen”, bizonygatták. „Az ő lelke nagyon sokáig nem bomlott le.”
- Hogy lehet az? – érdeklődik valaki a prof magyarázatára kíváncsian.
- A nevetős emberek lelke sokáig egybemarad.

Tamarilusz (selyemszövő tamaril)

Az idő kőkapuit is átrágja, így egyesek arra használják, hogy visszamenjenek a múltba. Miként a múlt járataiban közlekedő állatok, ő is képes vízben is, tűzben is, levegőben is, földben is élni.

A Bestiárium jól mondja, hogy néha kétméteres, néha tenyérnyi, néha hernyó alakja van (innen a selyemszövő elnevezés), néha olyan sokfejű, sokszájú, mint valami izgága, felhergelt emberi sokadalom. Hasonlíthat a tűz angyalára, a tamáronra, hasonlíthat sok egyébre, ám mégsem azonos egyikükkel sem. Különálló lény, ezt bizonyítja az az eset, amikor Despotés, vagyis akkor még Vazul herceg a tűz angyala társaságában pillantja meg: egymással békés egyezésben.

A Bestiárium talányos mondata: „Vazul a legjózanabb valóságban látja azt, amit én képzeletben magam elé festettem”, azt igazolja, hogy míg egyeseknek a képzeletükben él, másoknak a valóságukban. Egy régi pénzérme is őrzi a tamarilusz képét, de erről nem tesz említést a Bestiárium. Igaz, a Despotés verte pénzről nem is egyszer szó kerül, márpedig a legnagyobb értékű érmén látható a tamarilusz képe. A moldvaiak kétlábú hernyónak nevezték, gyaníthatóan az érme túloldalán látható fejedelmi arcmás tulajdonosára célozva.

A világ legkeresettebb tamariluszai azok, amelyek a tudás fáján fejlődtek ki: mindenről tudnak, ami csak megtörtént, vagy amit valaha kigondoltak, vagy ami csak kigondolható.

– Valószínűsíthető – mondja Basinius prof –, hogy Sapré bárónak is volt tamarilusza.

Márton prof idős korában különféle germán népek széttörözött mitológiáját fogta rendszerbe, így jól emlékezik arra, hogy az egyik történet hőse a tamarilusz segítségével jut el egy varázskertbe, ahol találkozik egy fiatal nővel, szerelmeskedik vele, végül egyszer csak rájön, hogy a nő nem más, mint a saját anyja.

Csordás prof szerint a germánok kedvelték az efféle szövevényeket, és még csak mitológiára, pláne tamariluszhoz hasonlatos csodabogarakra sem volt szükségük. Különben is, a bestiárium-szerzők soha egyetlen állatot nem vizsgáltak meg színről színre.

Mindent korábbi könyvekből másoltak ki. Még azt is, hogy miként fest a tyúk.

Selyem prof erre megjegyzi, hogy ő sem szereti a talajtalan és zavaros misztikát, csakhogy kérdés, vajon a létező tyúk nem épp a létezés előtt zárja-e le az utat.

Basinius prof, főképp, hogy a felparázsló vitát megelőzze, elmeséli, vannak népek, ahol a tamarilusból igen ízletes csemegét készítenek. Rozmaringos olajban kisütik, kenyérral eszik. A kenyérszeletekkel tisztára mártogatják a serpenyőt.

Jól mondja a Bestiárium, hogy a tamarilusz hiába nő a tudás fáján, ha mások annyira buták, hogy gondolkodás nélkül felfalják.

Tükörállat

Bámulójának vonásaihoz igazítja saját vonásait. A teste szőrös majomtest, de az arca képes a legfinomabb emberi arcot is utánozni. Hogy milyen a saját arca? Mit mutat a tükörállat tükre? A Bestiárium csak annyit említ róla, hogy a tölgyesi állatkert egyik eldugott ketrecének van egy tükörállat lakója, szomszédainak arcait váltogatja. De hogy miközben jobbjáról baljára fordul, illetve baljáról jobbjára, abban a pillanatban milyen az arca, azt nem sikerült elcsípnie senkinek.

Basinius prof szerint a tükörállatnak valódi tükörből van az arca.

Márton prof viszont mást mond:

– A tükörállat-kutatók megfigyelték az állat valódi arcát. Sikerült lerajzolniuk, ám négyen négyfélét rajzoltak.

Tűz angyala

A negyedik elem, a tűz a legellenségesebb. Kevés olyan ember él, aki oda bejutott, és onnan vissza is tért. Ám amennyiben elnyerjük

a tűz angyalának jóindulatát, ő a segítségünkre lesz, így mondja a Bestiárium.

– Fülöp, a hetedik arkangyal a tűz lakója – jegyzi meg Márton prof. – Ő viszont soha nem áll szóba emberekkel.

Basinius prof meséli, hogy egyszer látott egy elkóborolt tűzangyalt, persze, az is lehet, épp valamilyen feladatot teljesített. Amikor nincs a tűzben, olyankor bikaszarvú oroszlánhoz hasonlít. Ám amennyiben ezt az oroszánt feje tetejére állítanánk, kiderülne róla, hogy a feje lényegében az alteste, és alteste a feje. Mindkét pozitúrában gyönyörű.

Márton prof szerint a tűzangyal, ha egyszer szabadlábra kerül, nem megy vissza a tűzbe. Halandóvá válik, és ide kerül a Hójarétre ő is.

– Mutass egy tűzangyalt – kéri Selyem prof.

Márton prof ironikus mozdulattal az Író prof felé mutat, aki valahol a Hójarét szélén bóklászik, zenehallgató helyet keresve.

– Hagyjuk a szépelgést – legyint Selyem prof. Senki nem érti, mitől lett hirtelen ennyire bánatos.

Kis hadsereg söpör végig a Hójaréten, mögöttük lazább sorokban nagyobb tömeg. Lemaradva néhány határozatlanabb aszteriontest: tétován lehorgonyoznak a kis kompániánál. Az érdeklődésre, hova vonulnak, előadják a történetüket.

– Kitért a hisztéria. Az életet egyre többen visszasírják. Vissza akarnak menni.

– Az életet? – vonja fel szemöldökét Selyem prof. – Visszasírják? Hát hol éltek ezek?

Tűzféreg

A Bestiárium kétféle tűzférget ismer. A kék színű a jó, a barna az átkos, kerülni kell. A barna azért is veszélyes, mert képes kilépni a tűzből. Barna testén vörös taréj húzódik fejétől farkáig (vagy inkább teste végéig), érintése halálos.

A tűzféreg a forró olajból nem tud menekülni, ezért Szép Fülöp lakója, El Furia báró sistersgő olajba meríti a kivégzendőket, s teszi ezt nagyon is keresztényi elhivatottságából: a tűzféregre kapaszkodva a sátán kimenekülhet a megrontott lélekből.

Mivel madár is, féreg is, hideg is, forró is, a madarakkal, a férgekkel is párzani tud, és utódait azokra, valódi madarakra és valódi férgekre bízta. Amikor fiai felnőnek, elhagyják nevelőszüleiket, akik megkönnyezik a búcsút, mert a tűzféreg csemete igen jóra való lény.

A tömegeknek Popa ezredes prof is kevésnek bizonyult. Egy új társaság gyűjti híveit. Ők a testet imádják, Színhús Pártnak nevezik magukat, de még pártot sem alapítottak, annyira nem foglalkoznak a látszatokkal.

– Ők már vissza sem akarnak menni – mondja kissé ijedten Márton prof.

– Akkor hol vár rájuk a tiszta hús? – kérdezi Basinius prof.

– A lélekből csinálnak húst.

Tűzpatkány

Egyszer egy lángnyelő mutatványos szájából törtek elő, és miután a báméskodók tetemes részét megcsócsálták, kit teljesen, kit csak részben, a villámcsapástól meggyulladó sátorponyva lángjain keresztül takarodtak vissza otthonukba. Mert arra is képesek, hogy tüzet gyűjtsanak ott, ahol arra szükségük van.

Jól mondja a Bestiárium, hogy a kósza tatár hordáénál is titkosabbak a járataik. Egyik alkalommal Margit királyné legforróbb testnyílásából rajzottak elő, és támadtak a kelepcebe esett Vazulra. A támadás végzetes lett volna, ám Vazult valaki kiszabadította. Létezik tehát menekvés előlük is, csak nem ismerjük a mikéntjét.

A tűzpatkány a fülén keresztül fogan, és a száján keresztül szül. Ám a tűznyesttel nem szabad összetéveszteni.

Lutra prof szerint a tűzpatkány esetében a hím hordja ki a magzatot, tehát értelemszerűen a nőstény helyezi bele a petéjét. De hogy miképpen, arról nem tud mesélni, mert sürgősen elhívják, hogy az új járványt orvosolja. Az érkező lelkek tudniillik megállás nélkül verseket szavalnak, és Lutra prof tudja csak, az ő híres rábeszélő képességével berekesztetni a végtelen versmondást.

– Valami betegség, ami a karanténon is átjött – sopánkodik.

– Ha vissza lehetne menni, kiderülhetne, mi az ellenszere – mondja Aldrovandi prof.

– Tábormoki csillagomra mondom, lesz visszaút, bízhattok bennem – kiáltja távolabbról Popa ezredes prof.

Márton prof már sokszor elgondolta, hogy vajon a túlvilágról szóló leírások, Dante, Szent Patrick vagy Tar Lőrinc beszámolóit nem azt bizonyítják-e, hogy valóban létezik átjáró. Azon töpreng, ő vajon visszatérne-e. S ha visszatérne, mit közölné a világgal. Mit írna le mindabból, amit itt látott. Ám hogy efféle Popa ezredes profokkal egyezkedjen, nekik tegye a szépet a különjegy érdekében? Ugyan, soha!

– Ismert olyan tudományos álláspont is, hogy a tűzpatkány a kékszőrű patkány felmenője – jelenti ki magabiztosan Basinius prof.

Selyem prof szerint egyesek ezt azért terjesztik, mert ekképp akarnak a kékszőrűből totemállatot fabrikálni.

– Annak idején egy közönséges patkány döntötte el Európa sorsát – meséli Basinius prof. – Szétrágva a kanálisba rejtett pokolgép drótjait, megakadályozott egy Nicolae Ceaușescu elleni merényletet. Mivel a merénylet, amelyet saját tábornokai konspiráltak, a magyar határ melletti kisvárosban, Szatmárnémetiben oltotta volna ki a Vezér életét, Románia azonnal lerohanja Magyarországot, és akkor minden bizonnyal kitér a harmadik világháború. Mellesleg öt évre rá, Ceaușescut ugyancsak a tábornokai ölték meg, igaz, akkor már egészen más járt a fejükben. És nem háború tört ki, hanem forradalom, vagy ahhoz hasonló.

Ugató gyurgyalag

Gali Mihály, segesvári ezermester hírneves ezüst gyurgyalagja képes volt repülni. Ezt a madarat meríti Sapré a szürke holló vérébe. A szürke holló vére úgy sistereg, mint a kénsav, az ezüstöt azonban nem bántja. A mágikus fürdőbe még szükség van néhány cseppre a Vidrányi birtokon talált vizsla véreből is. Az életre kapott gépmadár csaholva felkutatja a megszökött Xéniát. Hét évig köröz a türei hegyek fölött, ám végül eredménnyel jelenthet gazdájának.

A Bestiárium nem ismer más gépmadarat. Bár nem bánt senkit, ugatása olyan fülsértő, hogy az emberek fülükre tapasztják tenyerüket, és rémülten menekülnek házaikba. Mert milyen ijesztő az is, amikor egy holló káromva átrepül az elnyugvó falu felett, hát akkor egy ugató égi madár!? A zomboki falunagy a Bestiárium szerint odáig jut, hogy nyúlnak hiszi magát, és egyik éjszaka felfalja kertjéből az összes káposztát, amitől felfúvódik, és szörnyű halált hal. Fájdalmában úgy ordít, mintha a távozó gépmadárnak válaszolna. A falubeliek az ő ordítását elviselhetetlenebbnek tartják a gyurgyalagénál. Ráadásul a gyurgyalagnak vannak jótékony hatásai is. Miután elvonul, hirtelen minden bagzani kezd, a kutyák a köfalon is átkaparják magukat.

A Nemzések Szaporodás Pártja röplapokat akar nyomtatni. Hajdú profot ostromolják, hogy szereljen fel egy nyomdát itt a Hójaréten, ő azonban nem tartja etikusnak olyan röplap kinyomtatását, amely semmi jóra nem szolgál. És ha megfizetik? Akkor sem.

A vitát a Színhús Párt seprí félre. Tömeges áttérések helyszíne a Hójarét, egyre többen vágynak vissza a színhús állapotba. A lelkek apró skatulyákba költöznek, és ott reszketnek, mert az erős félelmi állapot a hús remegését idézi fel bennük.

– De hát az is csak illúzió, mint itt minden – így Basinius prof.

– Ameddig be nem gyötörnek téged is egy kicsi skatulyába – jegyzi meg kajánul Márton prof.

Unikornis

A Bestiárium szerint egyedül az unikornis ismeri az utat Utópia évszázadok óta keresett országába. Egyértelmű az is a Bestiárium szerint, hogy szárnyai vannak. A pegazustól a homlokán ágaskodó méteres szarván kívül az is megkülönbözteti, hogy ritkán repül. Basinius prof szerint olyankor nő szárnya, amikor szaporodik, azután leszárad. Életében viszont csupán egyetlen-egyszer szaporodik. A Bestiárium sem tud olyan esetről, amikor ugyanannak az unikornisnak kétszer lett volna kedve utódot nemzeni.

Jól mondja a Bestiárium, hogy szerencsés, aki találkozott vele. Mert az unikornis szarvának érintése megóvja az embert a bajoktól. Mi több, megérinteni sem kell, elegendő a látványa is. Ezt tanúsítja az az eset, amelyet a Bestiárium is leír. A hidegvizes dézsában pellengérré állított Vazul az égen pillantja meg a lángszárnyú lovat, vagy miként egyik tanulótlarsa Szent Jakab városában elnevezte, a sancta molensis equust. És hamarosan kiszabadul fogságából. Később pedig, amikor a császár anyja, Margit csukja rácsok mögé, alkalmasint az unikornis menti ki a tűzpatkányok elől, és viszi magával, nem Utópiába, hanem Moldvába.

A túlvilágon is örökké ájtatoskodó Decius prof szerint az unikornis csakis nőnemű lehet, és a napsugarakkal szerelmeskedve kerül áldott állapotba.

Kitésziasz prof szerint az unikornis tulajdonképpen nem más, mint az indiai számár. Kár vele annyit foglalkozni.

Ezzel kivívja Decius prof legmélyebb megvetését.

– Lángszárnya van, vagyis a tűz nem tehet kárt benne – mondja Decius prof. – Talán képes a túlvilágra is átruccanni.

– Nem, ide még a tűz sem nyerhet bebocsátást – ingatja aszterionfejét Basinius prof –, illetve ha igen, akkor nem tűz alakban.

Dobre Angyal prof egyszer lekéselt egy fontos ütközetről, addig-addig bámulta az egyszerűt. Az állat valami miatt elvesztette az egyik szárnyát, ezért csak körbe-körbe bírt repülni, és ott körözött az égen, Dobre Angyal prof pedig arra várt, hogy e semerre sem vezető igyekezetében elfáradjon, és leessen elé. Ám erre nem került sor, sőt, az unikornis spirál alakban egyre csak emelkedett, mígnem eltűnt a szeme elől.

A Színhús Párt betiltotta, pontosabban felesleges kacatnak bélyegezte a visszavágyódást az Édes Életbe. AZ ÉDES HÚS ITT VAN! Gyűlölni is tud.

Varangymadár

A Bestiárium úgy mondja, hogy az egyik legszelídebb églakó. Fészket még senki nem látta. Ritkán mutatkozik, s ha mégis megteszi, valódi alakját sikerrel álcázza. A Bestiárium beszámol arról, miként pottyant le a Vidrányi Xéniát menekítő hintó oldaláról Várad várában. Amikor lemossák róla a sarat, akkor sem lehet jobban kitudakolni, miféle lény. Majomembernek nevezik, mert hasonlít a majmokhoz, bár névadója, Kanizsai várkapitány aligha látott igazi majmot. Berakják az istállóba, ahol a lovászok elkeresztelik Varangynak.

Ő menti meg Xéniát Várad ostromakor. Kétszer is. Egyszer a gyilkos porkoláb kardjától, máskor a várost pusztító lángokból. A Bestiárium azt is feltételezi, hogy Sapré bárót nem az ugató gyurgyalag, hanem a varangymadár vezeti a türei hegyek közé, a remeték azilumában Xéniához (akit a remeték Juditként emlegetnek, mert a Xéniát pogány névnek tartják).

Selyem prof szerint a varangymadár és a pelikán egyek, felesleges a különválasztás.

Popa ezredes profot feldühítették a tábornoki csillagát tagadók, ezért kifejezetten előírta az őt körülvevőknek, hogy Tábornok úr professzornak szólítsák. Márpedig egyre többen lebzselnek körülötte. Különösen a múltat feltáró bizottságban vannak sokan, igen fontos küldetésüket mély odaadással és a klienseik iránti látványos megvetéssel végzik.

Basinius prof hiába magyarázza a körülötte állóknak, hogy a Hójaréten a múlt se nem oszt, se nem szoroz, lehurrogják.

Selyem prof keserűen kifakad: miért nem lehet az életből egyenesen a Semmibe távozni.

Basinius prof örök tanárként a gravitáció törvényét igyekszik elmagyarázni.

– Nem biztos, hogy a gravitáció a ludas – kételkedik Selyem prof. – Lehet, a szavak tartják össze a lelkeket.

Kategória: vers, próza

Denumire autor: Láng Zsolt

Látó Szépirodalmi Folyóirat